
PHILIPPE DELERM

A dinamó hangja

Az a finom súrlódás, ami zümmögve dörzsöli-fékezi a kereket. Milyen régen is ültünk biciklin szürkületben! Dudálva haladt el mellettünk egy autó, mi pedig a jól ismert mozdulattal dőlünk hátrafelé, hogy bal kézzel, tétován és ügyelve a küllőkre, benyomjuk azt a kis gombot. Micsoda öröm járja át az embert, valahányszor megadó engedelmességgel lép működésbe a kerékhez tapadó kis tejesüveg-forma! A lámpa vékony, sárga fénycsóvája nyomban kékké varázsolja az éjszakát. Am igazából a muzsika számít, az a halk, megnyugtató fr-fr, ami azóta is tovább szól bennünk. A pedál tekerésével mi magunk válunk áramfejlesztővé. Nem a család sárhányó zörgésére figyelünk már, a kerékgumi tapadása a dinamó rovátkolt dugójához pedig nem fékeződés, sokkal inkább egyfajta jótékony elernyedés benyomását kelti bennünk. A vibráló hang hatására álomba merül a minket körülvevő táj.

Feltör a gyermekkori reggelek emléke, amikor jéggé dermedt ujjakkal tekertünk az iskolába. Nyári estéké, amikor tejért mentünk a szomszéd tanyára; a tejeskanna himbálózása, a fémtartályt záró vékony lánc tánca. Hajnaloké, amikor a horgászni indulók mögött aludt még a ház és a biciklire erősített könnyű bambuszbotok. A dinamó pedig a megcsillanó szabadságba mutatott utat minden alkalommal, esti szürkületben és hajnali derengésben. Miatta finoman és odafigyeléssel teker az ember, összhangban a kerekek és a gumik mozgásának minden apró részletével. A dinamó gondolatára ma is gurulás érzése támad bennünk, melynek ritmusa hasonló az emlékezet ösvényeinek szele által hajtott szélmalom forgásához.

(„Le bruit de la dynamo”, 22–23. o.)

A Tour de France

Ha Tour de France, akkor nyár. Méghozzá olyan, aminek soha nem akar vége lenni. Mint az átható júliusi hőségnek délen. A zsalugátéreteket behajtják, az élet lelassul, a napsugarak között por táncol. Akár helytelennek is tűnhet előttünk a négy fal közé zárkózni, amikor olyan kék az ég. De hogy a tévé előtt lebzseljen valaki, amikor az árnyas erdő hűsítve hívogat, a víz pedig fényt és felüdülést tartogat? Igen-igen, mégis jogunk van hozzá, ha a Tour de France miatt tesszük. Mert hogy olyan el nem ítéhető szokás ez, ami nem hasonlítható össze a tunya semmittevással és a lusta nemtörődomséggel. Egyébiránt pedig nem a Tour de France-ot nézzük; megannyi Tourt nézünk egyidőben. Bizony, az Auvergne vagy épp Bigorre útjain tekergőző mezőny mögé minden egyes pillanatban odaképzeltük *valamennyi* elmúlt verseny mezőnyét. A nappal fényvisszaverő, sötétben pedig világító mezek alatt látni véljük a régi gypajúfelsőket: Anquetil sárga pólóját, melyen épp csak a „Helyett” felirat olvasható; Roger Rivière kék-fehér-piros mezét, a szokottnál is rövidebb ujjakkal; Raymond Poulidor viola és sárga „Mercier-BP-Hutchinson”-trikóját. A legmodernebb kerekek mögül felsejlik a René Vietto vagy Lapébie vállain keresztülvetett kerékbelső, a nézők tömegei pedig Alpe-d’Huez aszfaltján eszünkbe juttatják La Forclaz kihalt és kavicsos útjait.

Mindig akad olyan néző, aki azt mondja: „Jómagam csakis a táj miatt szeretem a Tourt.” És valóban: a mezőny egy felforrósodott és ünnepi hangulatban égő Franciaországon halad keresztül, a nézők tömege pedig a versenyzőket közrefogva mezőkön, városokon és hágókon kígyózik. Az emberek és a táj békében megférnek egymással. A jólneveltség legtöbbször gátat szab a feltörő indulatoknak, felfokozott izgalmakkal járó heves indulatkitörésekre csak kevesen ragadtatják magukat. A túlfűtött érzelmekből adódó apró szurkolói kihágások pedig csak még nagyobb dicsfényvel övezik az amúgy is mitikus hősként ünnepelt, Galibier szikláik között és Tourmalet ködfelhőin átkarikázó versenyzőket.

Kevesbé heroikusak, mégis ugyanakkora érdeklődésnek örvendenek a sík szakaszok. Lenyűgöző és mellbevágó érzés, amikor a mezőny együtt halad el a szemünk előtt. A felvonultatott reklámeszközök seregei is ekkor kapnak valódi értelmet. Kit érdekelnek a drámai változások a helyezések sorrendjében? Az egyetlen, ami számít: pillanatra eggyé válni a nap és a nyári munkák hevében égő Franciaországgal. A tévé képernyőjén egyik nyár olyan, mint a másik, előttünk pedig a mezőny leghevesebb pozícióharcai is a mentatea ízével szelidülnek meg.

(„Le Tour de France”, 39–41. o.)

A bicikli és a kerékpár

A kerékpár mindenben a bicikli ellentéte. Mályván foszforeszkáló, hatvannal száguldó lehetőleg könnyű váz: ez a kerékpár. Két gimnazista barátó Bruges valamelyik hídján teker át: ez a bicikli. A különbség persze némileg össze is mosódhat: Michel Audiard – golfnadrágban és térdzokniban – egy bisztró pultjánál felhajt egy pohár száraz fehérbort: ez is a kerékpár; farmernadrágos tinédzser száll le a nyeregből, kezében könyv, amit mentatea mellett egy kávézó teraszán fog olvasni: ez is a bicikli. Vagy egyik, vagy másik táborhoz tartozik az ember: a két dolgot mégiscsak elválasztja egy határ. Szerelhetnek vaskos vázú gépre alul visszakunkorodó kormányt: attól az még bicikli marad. És ugyanígy igaz az is, hogy a patinás sárhányók ellenére a valódi kerékpár megőrzi sportos jellegét. Jobb inkább semmit át nem alakítani: minden legyen az, ami, ha már egyszer úgy adatott. Mert arra születni kell, hogy az ember sálját könnyű szél lebegtesse egy klasszikusan tökéletes formájú, fekete színű holland bicikli nyergében. Másvalaki könnyű vázú versenykerékpár láncának méheket meghazudtoló lágy zümmögéséről álmodik. A biciklista tulajdonképpen járókelő, aki a járdán is tekerhet, padokon ücsörög és újságot olvas. A kerékpárosnak nincs megállás: a légellenállást a minimumra csökkentő különleges öltözékében menni alig, inkább csak totyogni tudna, ezért szünet nélkül csak tekeri és tekeri a pedált.

Lassúságról és gyorsaságról lenne hát szó? Talán. Bár léteznek lélegzetelállító sebességgel közlekedő biciklisták, illetve versenygépükön komótosan guruló öreg bácsikák is. Akkor talán nehézségről és könnyedségről? Inkább. A suhanás ígézetéről, másfelől pedig az anyafölddel való meghitt kapcsolatról. És még... az ellentétek végtelenségéről. A színekről. A kerékpár metálnarancs és harsány almazöld, a bicikli mélybarna, tört fehér és matt piros. Anyagokról és formákról. Vajon melyik idéz elénk puhán finom szöveteket, gyapjút, velúrt és skót szoknyát? És melyik műszálás szerelések végtelen tárházát?

A bicikli vagy a kerékpár nyergébe a sors rendelése szerint születik az ember, és ez majdnem így van jól. Mert az utóbbiak egy egész lényüket meghatározó lemondásra kényszerülnek: valódi szerelmet ugyanis csak biciklisták éreznek.

(„La bicyclette et le vélo”, 88–89. o.)

Delerm, Philippe: *La première gorgée de bière et autres plaisirs minuscules* (Az első korty sör és más apró örömök), Paris, Gallimard, 1997.

Désválvi-Tóth András fordítása

Minyó Szent Károly fotója